

EL-CEZİRE KUMANDANI NİHAT PAŞA’NIN EŞKIYA TARAFINDAN SOYULMASI

Durdu Mehmet BURAK

*Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, Kırşehir/TÜRKİYE*

Geliş Tarihi: 25.11.2004

Yayına Kabul Tarihi: 03.05.2005

ÖZET

Nihat Paşa 1878 yılında Filibe’de doğmuştur. Paşa 1896 yılında Harp Okulunu, 1899’da da Harp Akademisini bitirmiştir. 1901 yılında kolağası, 1907 yılında binbaşı, 1912 yılında yarbay, 1914 yılında da albay olmuştur.

Balkan Harbi’nde dört yerinden yaralanarak esir düşmüştür. 1915 yılında tuğgeneralliğe terfi etmiştir. Bu rütbede 2. Ordu Komutan Vekilliği, 14. Kolordu Komutanlığı, Çanakkale 14. Kolordu Grup Komutanlığı, El-cezire Cephesi Komutanlığı yapmış, bunu müteakiben bir süre Adana valiliğine vekâlet etmiştir. Tuğgeneral iken 7.9.1922 tarihinde Askeri Yargıtay Başkanlığı’na atanmış, bu görevde bulunduğu sırada 1928 yılında korgeneralliğe yükselmiştir.

Nihat Paşa ve yaveri 1921 yılında görev yeri olan Diyarbakır’a giderken eşkıyalar tarafından soyulmuş ve yaveri öldürüldükten sonra Nihat Paşa da darp edilmiştir. Daha sonra eşkıyalar yakalanarak adli mercilere teslim edilmiş ve dördü idama, diğerleri de muhtelif hapis cezalarına çarptırılmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Nihat Paşa, El-Cezire kumandanı, Nihat Anılmış.

NIHAT PASHA, THE COMMANDER OF AL-CEZIRE FRONT AND HIS ROBBERY BY THE BRIGANDS

ABSTRACT

Nihat Pasha was born in Filibe in 1878. He graduated from the Army War Academy as a Staff Officer in 1899. Nihat Pasha was promoted to Staff Major in 1907. He served in different units of Turkish Land Forces as an executive officer, teacher and commander and then he was promoted to Staff Lieutenant Colonel in 1912. Later on he was promoted to Colonel in 1914. He has been injured in the Balkan Wars and has got four serious injuries then he was promoted to brigadier general in 1915.

Nihat Pasha who served in every units of Turkish Land Forces and also joined Dardanelles War as a Commander and been a commander of El-Cezire Front and also became a Chief Judge of the Military Court of Appeal on 07 September 1922 and he was promoted to Corp General in 1928.

While Nihat Pasha was traveling to his duty region he has been robbed and been humiliated by the brigands. After a serious security investigation all the gangsters have been caught. Four of the gangsters have been executed and the others have been sentenced after the cross examination by the respective court judges.

Key Words: Nihat Pasha, Commander of El-Cezire, Nihat Anılmış.

1. GİRİŞ

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'ndeki araştırmamız esnasında, "El-Cezire Cephesi Kumandanı Nihat Paşa'nın eşkıya tarafından soyulması, yaveri Mülazım Ali Rıza Efendi'nin şehit edilmesi" başlığını içeren belgelere rastladık. Arşivdeki çalışmamızın amacı, İngiliz Belgelerinde mevcut olan Enver Paşa'nın düğün raporunu Türk arşiv belgelerinde de bulma düşüncesiydi. Şayet Türk arşiv belgelerinde bulabilseydik İngilizce belgeler ile Osmanlıca belgeleri mukayese edip bilgilerin doğruluğunu, yanlışlığını teyit edecektik; ancak aradığımızı bulamadık. Nihat Paşa'nın başına gelen böyle bir konuyu araştırmak, işin iç yüzünü öğrenmek artık kaçınılmaz bir vazife olmuştu. Çünkü meşhur Enver Paşa'nın Harbiye Nezareti ve Başkomutan olduğu bir dönemde, Nihat Paşa da en üst düzeylerde görev yapmıştır. Meselâ 1913'de (1329) Enver Paşa'nın Harbiye Nezareti zamanında (muamelatı zatiye) Levazımât-ı Umûmiye Dâiresi reisi olmuştur. 1918 (1334) senesinde Filistin Cephesi'ndeki 7. Kolordu kumandanlığı vekâletini yapmak üzere Nablus'a gitmiştir. İstanbul'dan gelen Mustafa Kemal Paşa'ya 7. Kolordu kumandanlığını teslim ederek Halep'e dönmüş Filistin'deki ordularımızın çekilmesi üzerine ve Adana'nın tahliyesinden sonra Konya'daki 2. Ordu Müfettişliğine atanmıştır. Dolayısıyla; Trablusgarp (1911), Balkan Savaşları (1912–1913, Birinci Dünya Savaşı'nın (1914–1918) cereyan ettiği, bir dönemde Nihat Paşa, kanlı savaflara iştirak etmiş, çeşitli cephelerde göğüs göğüse çarpışmış; yiğit, kahraman, cesur, mümtaz bir asker, ileriye görebilen kararlı ve disiplinli bir komutandır.

2. NİHAT PAŞA VE BİR SOYGUNCULUK OLAYI

Diyarbakır mebusu Hacı Şükrü Efendi tarafından Büyük Millet Meclisi Riyaset-i Celilesine çekilen 14 Teşrin-i Sani 1921 (1337) tarih 3/3388 numaralı telgrafla, müteveffa Paşa ile ilgili çok ciddi ithamlarda bulunulmuştur¹. Telgrafında şöyle demektedir:

"Nihad Paşa Diyarbakır'a giderken Hekimhan civarında karşısına çıkan çetenin kendisinden gasp ettiği hılliyât (ziynetler) ve mücevherat istirdat edilerek cihet-i adliyece Diyarbakır'a gönderilmiş olduğu halde hılliyâtı bedeli vak'a mahalline civar olan ve hiçbir şeyden haberi olmayan masum ahaliden tahsil ve ahz edildiği beyanıyla kabulde imtina' ve külliyatı Malatya'ya iade etmiştir. Vakıada kat'iyen medhalleri olmadığı halde Nihad Paşa'ya iki bin beş yüz madeni lirayı, hayvanât ve eşyâ-yı beytiyelerini satarak, ted'iyeye eyleyen bir alay halk hukuk-ı magsûbelerinin iâdesini ve davalarının tecellisini zat-ı devletlerinden sabırsızlıkla inzar ediyorlar. Magsûb külliyatın mahkemenin kararı veçhiyle kendisinin iradesi ve ahaliden gayr-ı kanuni olarak ta'vîzen aldığı paranın ahabına iadesi suretiyle şu bi-çarelerin feryat ve figanını iskat hususunda gösterilecek lütuf ve hakkaniyet zaten bütün efrad-ı milletin hak-ı sâmilelerine karşı beslediği hürmet ve itimadın bir kat daha tezayüdüne sebebiyet vereceğini arz eylerim. Bu meseleye müteferri' sübut evrak ve muhaberat Malatya adliyesindedir.

Arz-ı ta'zîmât ederim muazzez paşam.

¹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 030.10.104.681. 9–3

Diyarbakır Mebusu Hacı Şükrü”².

Diyarbakır Mebusu Hacı Şükrü Efendi'nin Büyük Millet Meclis Başkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya çektiği telgrafın içeriği incelendiğinde dönemin sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel ve eğitim durumunu ortaya koyması açısından son derece önemli bilgilerin olduğu görülür.

Diyarbakır mebusu Hacı Şükrü Efendi, çok hassas bir kişiliğe sahip, seçildiği bölge halkının dertleriyle dertlenen ve o bölge insanların yaşadıkları acı olayları anında haber alan, görev şuur ve sorumluluğu olan mümtaz bir şahsiyettir. Bölge halkından aldığı haberi zaman kaybetmeden ilgili makama ulaştırın Diyarbakır mebusu Hacı Şükrü Efendi'nin telgrafında kullandığı üslup, çok sade ve abartıdan son derece uzaktır. Diyarbakır mebusu Hacı Şükrü Efendi'nin telgrafi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi olan Gazi Mustafa Kemal Paşa tarafından hemen işleme konulmuştur. Gerekli tahkikatın yapılması için konu dönemin Adliye Nezareti'ne havale edilmiş, Adliye Nezareti gerekli incelemeleri, araştırmaları, bilgi ve bulguları neticesinde varmış olduğu kararı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na yazılı olarak arz etmiştir. Adliye Vekâleti'nin 8277/2676 sayılı ve 17 Kanun-ı Evvel 1921 (1337) tarihli yazısıyla Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na gönderdiği yazının aslı şu şekildedir:

“Türkiye Büyük Millet Meclisi
Hükümeti Adliye Vekâleti

Umur-ı (silik) Müdiriyeti

Aded

8277/2676

İcra' Vekilleri Hey'eti Riyaset-i Celilesine

Diyarbakır mebusu Hacı Şükrü Efendi tarafından Büyük Millet Meclisi Riyaset-i Celilesine çekilen ve fi 14 Teşrin-i Sani 37 tarih 3/3388 numarolu derkenar-ı samileriyle havale buyrulan telgrafname cevabıdır. Esna-yı râhda eşkiyanın taarruz ve tecavüzüne uğrayarak nükûd ve eşyası ahz ve gasb edilen El-Cezire Cephesi kumandanı Nihat Paşa'nın magsûbât bedelini eşkiyanın mensûb oldukları karyeler ile civar kurâ ahalisinin emvalini sattırmak suretiyle ahz ve bu tarzda telafi-i mâfât etdiği ve ahiren derdest ve cihet-i adliyyeye teslim edilmiş müteceviz şakilerin Malatya cinayet mahkemesinde cereyan eden muhakemeleri neticesinde bunlardan dört neferinin idama ve mütebakiyyesinin muhtelif cezalarla tecziyelerine ve yedlerinde zuhur eden eşya ve emval-i magsûbenin Nihad Paşa'ya iadesine karar verildiği ve fakat Paşa-yı müşârü'n-ileyh emval-i mağsûbesini evvelce ahaliye tazmin ettirdiği cihetle istirdat olunan emvalin fûruhatıyla zâmin olan eşhasa tevzii lüzumundan bahisle mahkemede emaneten emval-i mağsûbesini almaktan imtina edildiği ledel-isti'lâm Malatya İstinaf Müdde-i umumiliğinden mevrud fi 6 Kanun-ı Evvel 37 tarihli telgrafnameden anlaşılmıştır.

Nihad Paşa'nın taarruz-ı vaki üzerine herkesçe vacibü'l-etbâ' olan ahkâm-ı mevzua-i kanuniye dairesinde mahkeme-i iadesine müracaatla iddia-yı hak etmesi emrindeki lüzum ve mecburiyet-i kanuniyyeyi derpiş etmeyerek hissiyat ve tesiratına teb'an nüfuz-ı memuriyetini isti'mâl suretiyle emval-i magsûbesini cürm-i vaki ile alakadar olmayan ahali-i kurâyâ tazmin ettirmesi esasat ve mevzuat-ı hukûkiyyeye vücûhen menafî olmakla

² Bkz. Ek-Ref-22-2

beraber yegâne umdesi halkın hukuk ve emniyetini hüsn-i muhafazadan ibaret olan hükümet-i milliye'nin amal ve mekâsîdını da ihlal mahiyetini irâ'e etmekte olmasına mebni keyfiyetin layık olduğu ehemmiyetle tedkik buyurularak emval-i magsûbeyi tazmine icbar edilen halkın iade-i hukûkuyla beraber Paşa-yı müşârû'n-ileyh hakkında muamele-i mütekeziyye-i kanuniyenin icrâ'sı esbabının istikmaline müsaade buyurulmak üzere bu babdaki telgrafnameler suret-i musaddakaları rabten takdim kılındı efendim. Fi 17 Kanun-ı Evvel 37

Adliye Vekili”

Adliye Vekili'nin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na yazılı olarak gönderdiği bilgidenden de anlaşılacağı üzere, Nihat Paşa'yı ve yaverini soyan, eşyalarını gasp eden eşkıya çetesinin anında güvenlik kuvvetlerince yakalanarak yetkili makamlara teslim edildiğini anlıyoruz. Malatya cinayet Mahkemesinde sorgulanan saldırganların sorgulamaları sonucunda suçlu bulunan dört sanığın idamına karar verildiğini ve diğerlerinin de çeşitli cezalara çarptırıldığını bu belgelerde görüyoruz. Ayrıca Nihat Paşa'nın ve ailesinin eşyasını gasp eden çete üyelerinden ele geçirilen eşyaların yed-i emîne teslim edildiğini öğrendik. Ancak Paşa gasp edilen eşyalarının karşılığını eşkıyaların kaçış güzergâhındaki köy ve kasabalardaki halktan zorla tahsil ettirmiştir. Dolayısıyla; Paşa, eşkıyalardan alınarak yed-i emîne teslim edilen eşyalarını almak için ilgili mahkemeye müracaat etmemiştir.

Belgelerin ışığında incelenen bu hadise ile ilgili şu neticeye varıyoruz: Türk Devleti her zaman, her yerde, her şart altında güçlü olduğunu göstermiştir. Ayrıca adalet mekanizmasının hızla işlemesi, adaletin

yerini zamanında bulması, suçlunun cezasını çekmesi ve halkın devletine, adli makamlarına güvenmesi, ülkemiz için sevinilecek ve övünülecek bir duygudur.

3. NİHAT PAŞA'NIN HAYATI VE ASKERLİK SAFAHATI

Askeri Yargıtay Başkanı, El-Cezire Cephesi Kumandanı, İstanbul'da kurulan, Osmanlı Devleti'nin en gözde eğitim yuvası olan Mühendishane-i Berri Hümayun'un (Kara Harp Okulu) Müdürü, Mustafa Kemal Paşa'nın en yakın silah arkadaşı, Yedinci Ordu Kumandanı, Çanakkale Savaşlarında Müstahkem Mevki Kumandanı, Balkan Savaşı Gazisi ve Ankara Milletvekili olan Paşa'nın asıl adı Mehmet Nihat ve soyadı “Anılmış'tır”³.

Nüfus kaydı bilgileri, Türkiye Cumhuriyeti, Milli Savunma Bakanlığı Genel Arşiv Müdürlüğü, Safahat Cetveli'ne göre, Nihat Paşa, 1878 (1294) yılında Filibe'de doğmuştur⁴. Ailesi Filibe'lidir.

³ T.B.M.M. Azasının Tercümeihal Kâğıdı Örneği, Milletvekili Arşiv Bilgileri, No. 1136.

⁴ Plovdiv, Filibe olarak da bilinir. Filibe Bulgaristan'ın ikinci büyük kentidir. Ülkenin orta güney kesiminde, Meriç Irmağı kıyısında, Trakya ovasındaki altı tepenin arasında yer alır. Trak döneminde Pulpudeva adıyla anılan kent Makedonya kralı II. Philippos'un eline geçtikten sonra Philippopolis adını aldı (İ.Ö. 341). Roma'nın Trakya eyaletinin merkezi olunca (İ.S. 46) adı Trimontium olarak değiştirildi. 1364'te Osmanlıların eline geçti ve Filibe adını aldı. Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra (1877-78) Doğu Rumeli'nin başkenti oldu (1878) ve 1885'te Doğu Rumeli'nin öteki kesimleriyle Bulgaristan'a bağlandı. Kentin yakınlarda Çar II İvan Asen'in ortaçağda yaptırdığı kale ile Baçkova Manastırı'nın kalıntıları bulunur. Kentte Trak döneminde yapılmış altın kapıların sergilendiği bir müze vardır. Bkz. Meydan Larousse, Cilt I, İstanbul 1992, s.90-91. Filibe (Michael Kiel), İslâm Ansiklopedisi, Cilt 13, Türkiye Diyanet Vakfı, Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş. İstanbul, 1996, s.79-82.

Babası İbrahim Ethem Bey, annesi Enise Hanım'dır.

Nihat Bey, 1896 (1312) yılında İstanbul Mekteb-i Harbiye'den mülazım (Teğmen) olarak ve 1899'da (1315) Erkân-ı Harbiye (Harp Akademisi) Mektebi'nden 05 Kanun-i Sani 1899'de (1315) yüzbaşılığa terfi etmiştir. Daha sonra bilfiil bölük kumandanlığı yapmak üzere 4. Ordu merkezi Erzincan'a gitmiş ve 1900'da (1316) tabur ile Mersin'de Kürt eşkıyası ve 1901'de (1317) Muş'ta Ermeni eşkıyası takibine memur olunmuştur. 1902'de (1318) Muş Sancağı'ndaki Sason dağlarında Kürt isyanını tenkile memur olarak 15. Nişancı Fırkası Erkânı Harbiye Reisi sıfatıyla Bitlis'te harekâta iştirak etmiştir. 29 Kanun-i Sani 1900 (1316) tarihinde Beşinci Rütbeden Mecidi Nişanıyla taltif edilmiştir⁵. 1903'de (1319) Makedonya'da Bulgar eşkıyasının takip müfrezeleri müfettişi olarak Güneyibalay'a görevlendirilmiştir.

Nihat Paşa Alay ve taburlarda stajını ikmal etmekle 10 Şubat 1901'de (1317) Kolağalığına (kıdemli yüzbaşı) terfi etmiştir. 27 Ağustos 1905 (1321) tarihinde 4. Ordu Erkan-ı Harbiyesi'ne, İzmir'de bulunan özel mıntikalarda istihdam edilmek üzere, görevlendirilmiştir. 4 Nisan 1907 (1323) tarihinde Mülga Manastır Mekteb-i Harbiyesi Ta'biye Muallimliğine naklen tayin olmuştur.

1908 (1324) senesine kadar Rumeli'de cereyan eden Meşrutiyet İnkılâbı harekâtına iştirak etmiş ve 1909'da (1325) İstanbul irticâî hadisesi üzerine Harekât Ordusu'nun İstanbul'u işgalinden sonra Topçu Harbiyesi (Mühendishane-i Berri Hümayun) Müdürü olmuştur.

Nihat Bey 24 Mayıs 1907 (1323) tarihinde binbaşılığa terfi 2. Ordu 10. Alay Nizamiye 2. Taburu Komutanlığına nakil olunmuştur. 19 Mayıs 1909 (1325) tarihinde Selanik ve İzmir'de tahkimat ve keşif memuriyetine görevlendirilmiştir. 27 Haziran 1909 (1325) tarihinde Osmanlı sahillerinin muhafazası için kaçakçılığı önlemek ve menetmek için kurulan komisyonun başkanlığına atanmıştır. 16 Ağustos 1909 (1325) tarihinde Mühendishane-i Berri Hümayun Müdürü unvanıyla teşkil olunan Seyr-u Sefain⁶ şirketlerinde memur edilerek satın alınacak gemiler için Avrupa'ya gönderilmiştir. 02 Kanun-i Sani 1910 (1326) yılında Erkân-ı Harbiye-i Umumiye 5. Şubesine tayin edilmiştir. 15 Mart 1912 (1328) tarihinde Levazımat-ı Umumiye 5. Şubesine tayin edilmiş ve Bulgaristan Kralının İstanbul'a gelmesiyle 3. Rütbe Milletler Nişanı verilmiş ve 20 Nisan 1911 (1327) tarihinde beraati kendisine gönderilmiştir.

13 Nisan 1912 (1328) tarihinde yarbaylığa terfi etmiş olan Nihat Paşa, 3. Kolordu Erkan-ı Harbiyesine nakl olunmuş ise de Seyr-u Sefain idaresinde görevli olduğundan dolayı, idarenin şirkete dönüşüne kadar Nezaretpenahi (Bakanlığın) onayı ile gidişi ertelenmiş ve sonradan kolordusuna iltihak etmiştir. 16 Eylül 1912 (1328) tarihinde kolordusuyla Balkan Harbine iştirak ederek, 19 Teşrin-i Evvel 1913 (1329) tarihinde dört yerinden yaralanarak esir alınmış ve Sofya'ya götürülmüştür. 11 Temmuz 1913 (1329) tarihinde esaretten İstanbul'a gelmiştir. 03 Ağustos 1913 (1329) tarihinde İstanbul Muhafız Muavinliğine atanmış ve 25 Kanun-i Evvel 1329 teşkilatında Muamelat-

⁵ T.B.M.M. Azasının Terceme-i hâl Kâğıdı Örneği, Milletvekili Arşiv Bilgileri, No. 1136.

⁶ Deniz yolları. Bkz. Osmanlıca-Türkçe Sözlük, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1977. s.424.

ı Zatiye Müdüriyeti'ne tayin olunmuştur. 1913'de (1329) Enver Paşa'nın Harbiye Nezareti zamanında Muamelat-ı Zatiye Dairesi Reisi olmuştur. İtalya Harbi'nde sevkıyat ve nakliyat hususundaki hizmetlerinden dolayı 19 Kanun-i Evvel 1913'de (1329) 3. rütbeden Mecidi Nişanı verilmiş ve Balkan Harbi'ndeki hizmetlerinden dolayı mükâfat olarak kıdemine iki sene zam yapılmıştır. 21 Temmuz 1914 (1330) tarihinde seferberlikte Başkomutanlık Karargâhı Menzil Müfettiş-i Umumluğuna tayin olunmuştur⁷. 16 Teşrin-i Sani 1914'de (1330) Albaylığa terfi eden Nihat Paşa, 1914 (1330) senesinde I. Dünya Savaşı başlarında (Harb-i Umumi iptidalarında) menzil müfettiş-i umumisi olarak şark cephesine (Erzurum'a) görevlendirilmiştir. 08 Mart 1915 (1331) tarihinde 2. Ordu Erkan-ı Harbiye Riyaseti'ne tayin olunmuştur. 19 Ağustos 1915 (1331) tarihinde 8/3835 numaralı yazıyla Muharebe Gümüş İmtiyaz Madalyasıyla taltif edilmiştir. 27 Eylül 1915'de (1331) Bahri Sefid Mevkii Müstahkem Komutanlığına tayin olunmuştur. 1915'de (1331) Gelibolu Şibh-i ceziresinde (yarımadasında) toplanan kuvvetlerden İkinci Ordu'nun Erkânı Harbiye reisi olarak Settül Bahir muharebelerine iştirak etmiş aynı sene sonlarında Kolordu kumandanlığı ile Çanakkale mevki Müstahkem Kumandanı olup boğazın düşman tarafından tahliyesine kadar İngiliz ve Fransızlarla cereyan eden muharebeyi icra etmiştir. 1917'de (1333) Gelibolu ve Çanakkale'deki kara kuvvetlerinin kumandanı (Garp grubu kumandanı) olarak vazife görmüştür. Bu sene sonlarında İkinci Ordu kumandanlığı ile Diyarbakır'a gelmiş

ve Rusya'ya karşı teşekkül eden Şark Cephesi ordular grubu irtibatında vazife görmüştür. Rusya'nın ve Ermenilerin Şark cephemiz karşısından tardından sonra ikinci ordu ile Halep'e gelerek Antakya'dan Filistin'e kadar Suriye sahillerinin muhafazası vazifesini deruhte etmiştir. 1918 (1334) senesinde Filistin Cephesi'ndeki 7. Kolordu Kumandanlığı vekâletini yapmak üzere Nablus'a gitmiştir. İstanbul'dan gelen Mustafa Kemal Paşa'ya kumandayı teslim ederek Halep'e dönmüş Filistin'deki ordularımızın çekilmesi üzerine, Adana'yı tahliyeden sonra Konya'da 2. Ordu Müfettişliğini teşkile memur olmuştur. Adana'nın tahliyesinde, bütün silah ve mühimmatın İngilizlere teslimi, İstanbul Hükümeti tarafından apaçık emredildiği halde, harekât mntıklarında bulunan bilcümle silah ve harp malzemelerini Eskişehir'e kadar olan istasyonlara ve oralardan da ahali desteği ile dâhile sevk etmeyi başarmıştır. İngilizlere sahil gözetlemede kullanılan grup toplarından başka bir şey vermediği ve Çanakkale Muharebelerini icra eylediği için İngilizlerin zoru ile Konya'dan İstanbul'a çağırılmıştır.

Daha sonra Almanya İmparatorluğu tarafından 8/5588 numaralı belge ile Demir Salip Nişanı verilmiş, 8/2940 numaralı belge ile üç sene kıdem zammı icra edilmiş ve Haziran 1915'de (1331) 8/4891 numaralı belge ile Harp Madalyasıyla taltif edilmiştir.

01 Kanun-i Evvel 1915 (1331) tarihinde (Mirliva) Tuğgeneralliğe terfi ettirilmiştir. Muharebedeki hizmetlerinden dolayı tebdilen 2. Rütbeden Osmanî Nişanıyla taltifine 29 Teşrin-i Sani 1916 (1332) tarihinde İrade-i Seniye Şerefsudur (Padişah emri) buyrulmuştur. 8/10060 İrade numarası ile 47. 2. Kolordu Komutanlığına

⁷ T.C. Milli Savunma Bakanlığı Genel Arşiv Müdürlüğü, Ankara, 1312-4. s.2.

tain edildiği, Kafkas Orduları Grup Komutanı Vehip Paşa'nın 05 Kanun-i Evvel 1333 tarihli şifreli yazısından anlaşılmıştır. 08 Teşrin-i Sani 1917'den (1333) itibaren 14. Kolordu Komutanlığına atanmıştır. 06 Kanun-i Evvel 1917'de (1333) 2. Ordu Komutanlığına irade-i seniye ile görevlendirilmiştir. 12 Teşrin-i Sani 1917'den (1333) itibaren 14. Kolordu Komutanlığı'na tayin edilmiş ve mevkii Müstahkemden ayrıldığı Boğazlar Umum Komutanlığı'nın 10.12. 1917 (1333) tarih ve 2557 numaralı tahriratına bağlı tebdilat cetvelinden anlaşılmıştır. Hizmetlerinden dolayı 10 Teşrin-i Evvel 1917 (1334) tarihinde irade-i seniye ile Muharebe Altın İmtiyaz Madalyasıyla taltif edilmiştir. İrade-i seniye Hazret-i Padişah emriyle 16 Kanun-i Evvel 1917 (1334) tarihli ve 931 numaralı tezkeresiyle Adana Vilayeti Vali vekilliğine tayin edilmiştir. 26 Haziran 1919'da (1336) El-Cezire Cephesi Komutanlığı'na tayin edilmiştir. Başkomutanlık makamının 03.11.1921 (1337) tarih ve 2/649 numaralı emri ile vazifesine son verilmiştir. Adı geçen hakkında Büyük Millet Meclisi Adliye Encümeni tarafından yapılan tetkikata nazaran El-Cezire'deki icraatı verilen emirler ve talimata uygun olduğu kanaatine varılmış ve Encümen Mazbatasının, Heyet-i Umumice 86 oyla kabul edildiği Umur-ı muhakemeden 02.08.1922 (1338) tarihinde bildirilmiştir. 07.09. 1922 tarihinde Askeri Yargıtay Başkanlığına tayin edilmiştir.

Nihat Paşa 30 Ağustos 1928 yılında Korgeneralliğe (Ferik) terfi ettirilmiştir. Nihat Paşa'nın Türk Silahlı Kuvvetlerindeki hizmeti, 16 Nisan 1894'den (1310) 1942 yılları arası da dâhil

olmak üzere toplam 50 yıl 11 Ay 17 gündür⁸.

Korgeneral Mehmet Nihat Anılmış Paşa, Güzide Hanımefendi ile evlenmiş ve bu evliliklerinden iki oğlu dünyaya gelmiştir ve başkent Ankara Meşrutiyet Caddesi'nde ikamet etmişlerdir. Korgeneral Anılmış, Askeri Yargıtay Başkanlığı'ndan ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nden 16 Mayıs 1942 tarihinde emekli olmak suretiyle ayrılmıştır⁹.

Askerlik görevinden ayrılan Nihat Anılmış siyasete atılmış ve 1942–1946 yılları arasında Ankara Milletvekilliği yapmıştır.

Ankara Milletvekilliğini de başarıyla yürüten Nihat Anılmış, 31 Mayıs 1954 tarihinde vefat etmiştir.

4. SONUÇ

Mehmet Nihat Anılmış Paşa dönemin etkili, yetkili ve kudretli paşalarından biridir. Ömrünün büyük bölümünü savaş cephelerinde Türk Devleti'nin yoktan var olma mücadelesi ve Türk milletinin refahı, huzuru ve barışı için geçirmiştir. Elli yılın üzerinde bir askerlik hizmeti olan Nihat Paşa'nın, siyasete atılarak dört yıl Ankara Milletvekilliği yapması, halkına ve milletine hizmet etme aşkını bir kez daha ortaya koymuştur. Emekli olduktan sonra köşesine çekilmeyen Nihat Paşa demokrasiye ve yasalara bağlılığını, askeri

⁸ T.C. Milli Savunma Bakanlığı Genel Arşiv Müdürlüğü, Ankara, Emeklilik İşlem Dosyası 30.03.2003, 1312–4. s.3.

⁹ T.C. Milli Savunma Bakanlığı Genel Arşiv Müdürlüğü, Ankara, Evrak No. 5127, 26.05.1942.

hayattaki tecrübe ve birikimlerini milletiyle paylaşma zevkini ve şevkini yaşamıştır.

Eşkîyalığı ortadan kaldırmak için devlet büyük çaba göstermesine rağmen istediği neticeyi elde edememiştir. Özellikle her eşkıya taarruzu vuku bulduğunda jandarmanın yetersizliğinden bahsedilmiş, devamlı jandarmanın takviyesi gibi askeri tedbirlere başvurularak meseleyi çözeceklerini ümit etmişlerdir. Olayların siyasî ve ekonomik boyutu üzerinde pek durulmamıştır. Eşkîyalık, adam öldürme, kaçırma ve hayvan hırsızlığı gibi değişik şekillerde kendini göstermiştir.

İslam Ansiklopedisi, Cilt 14, Türkiye Diyanet Vakfı, Güzel sanatlar Matbaası, İstanbul, 1996.

Meydan Larousse, Cilt 7, İstanbul 1992.

Osmanlıca-Türkçe Sözlük, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1977.

5. KAYNAKLAR

1. Arşiv Belgeleri:

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi,
030.10.104.681.9-2.

T.B.M.M. Arşivi, Ankara.

T.B.M.M. Azasının Tercümeihal Kâğıdı
Örneği, Milletvekili Arşiv Bilgileri,
No. 1136.

T.C. Milli Savunma Bakanlığı Genel Arşiv
Müdürlüğü, Ankara 1312-4.

T.C. Milli Savunma Bakanlığı Genel Arşiv
Müdürlüğü, Ankara 1312-4. s.2.

T.C. Milli Savunma Bakanlığı Genel Arşiv
Müdürlüğü, Ankara, Emeklilik İşlem
Dosyası 30.03.2003, 1312-4. s.3.

T.C. Milli Savunma Bakanlığı Genel Arşiv
Müdürlüğü, Ankara, Evrak No. 5127,
26.05.1942.

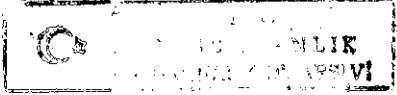
2. Kitaplar:

AnaBritannica, Genel Kültür Ansiklopedisi,
c.25, Ana Yayıncılık, İstanbul 1994,
s.333.

BELGELER

EKLER

 MÜHÜR
 19119
 بقدره ترکیبون من کتب و کلامه فی تاریخ الحکومه
 کرامات خلدی

خداوند باریک بین عالم عالم جان فارغی منصفانه چندان کبریا غیب نیاید علمان و مجتهدان
 استواری در هر جنبه از هر کجای که باشد اولی الامر و علمان است و منزه است از هر عیب و هوای او است و هیچ یک
 جزو خلق نیستند پس در هر حال که باشد جزو خلق است و فی الجمله باریک بین است و در هر نقطه از هر جا
 اولی الامر است تا در هر یک از این موارد است و اینهاست که در هر جا است و در هر جا است و در هر جا است
 منزه است از هر عیب و هوای او است و در هر جا است و در هر جا است و در هر جا است و در هر جا است
 و هر که در هر جا است و در هر جا است و در هر جا است و در هر جا است و در هر جا است و در هر جا است
 زیاد و نعمت و کرم است که در هر جا است و در هر جا است و در هر جا است و در هر جا است و در هر جا است
 عبادت بر کثرت و کثرت است که در هر جا است و در هر جا است و در هر جا است و در هر جا است و در هر جا است

عدالت
 3
 104 681 9

EK-1

DİYARBAKIR MEBUSU HACI ŞÜKRÜ EFENDİ'NİN TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ REİSİ VE BAŞKUMANDAN GAZİ MUSTAFA KEMAL PAŞA HAZRETLERİNE ÇEKTİĞİ TELGRAF

Malatya İstinaf Mümde-i Umumiğinin Fi 6 Kanui Evvel 1337 Tarîh ve
306 Numaralı Telgafnamesi Suretidir

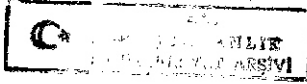
۵۵۹۹ عدد غزوة الجزیرة صحیحی فتح نایب خاندان و مملو اولی
۱۹۸۲ تاریخ ۱۳۳۷
عراقه بد ایچو او تو انی نسی کورنا مد یتره حوک ایترکه بوسه مدیم آره انقیان
توضیح و معیار اوله لایق باد باوری مدایم عیوضاً شید و خاندان باجری ایترکه حوک پش
عالمیه معیار تقود و شای موجوده ساقه و عیب ایچو و انقیاندا انچه طایق صدق اهلین اولقیدی
ایچو شکر اوله پش شایر حجب کدریک ایچو حجب مدیم غرر و مضمونات و انقیاندا مضمون اولقیدی
فرموده اهلیندا اموال مصلحه و صانی لری مویتره نایبه ایتریک آملایر اوله حجب اولدی
ایچو حوک ایچو درسا انقیاندا بین طوبیانی شایر عیاش و عیاش و مویتره فرموده اهلیندا
خر و انقیاندا ایچو ایچو نوزیم شایر ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو
دش ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو
بولغی ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو
ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو ایچو

030 10 104 881 9 2

EK-2

MALATYA İSTİNAF MÜDDE-İ UMUMİLİĞİNİN Fİ 6 KANUI EVVEL 1337 TARİH VE 306 NUMARALI TELGAFNAMESİ SURETİDİR.

Adliye Bakanlığı

Handwritten notes and signatures in Turkish script, including a date and a signature.

Main body of the document containing handwritten text in Turkish script, likely a report or official communication. The text is dense and difficult to read due to cursive handwriting. It appears to be a response or a detailed report regarding a specific case or administrative matter.

EK-3

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ HÜKÜMETİ, ADLİYE VEKÂLETİ TARAFINDAN DİYARBAKIR MEBUSU HACI ŞÜKRÜ EFENDİ'NİN TELGRAFINA VERİLEN CEVAP.

قطعه امپدی (معامله ذاتیه ده مقید قطعه و یا ماورایی)

سجلیک های سنه پانزده و بیست و یک قطعه حاضر دی کپری

۲۴۷

رقم دار و نوری	استعمال	محمض یا و یا
رقم	مدیریت آرمی	ایرجیم ارمی
آردی	تاریخ تولدی	۱۰۹۱
طابور	محل تولدی	عبدیه
باروک	د منزلت آلابه و یا مکینه	سنانج
طاقم	تاریخ قضی	اکامولدی
صفی	مملکت	
رتبه کی	سجل نوری و دیدن و ک	۲-۲۴۷

فردی و غیره
بروندن اصفی قلمبر بر

سجلیک های سنه پانزده و بیست و یک

سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک
سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک

سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک
سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک	سجل نوری و دیدن و ک

EK-4 KORGNERAL NİHAT PAŞA'NIN SAFAHAT CETVELİ

تاریخ	مکان	شرح	تاریخ	مکان	شرح	تاریخ	مکان	شرح	تاریخ	مکان	شرح
15.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
16.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
17.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
18.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
19.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
20.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
21.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
22.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
23.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
24.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
25.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
26.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
27.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
28.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
29.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
30.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
31.05.1915	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

EK-6

ASKERİ SAFAHAT

